

crossings, and it states that its use is provided only in the part of the general definition of the need for the implementation of customs control at the same time, regulations that would define a clear procedure for application system specifically for sea crossings no messages. The solution discussed in the article problems not only better monitor compliance with customs legislation, but also improve the competitiveness of the port.

Key words: customs control, customs control techniques checkpoint, seaport, the flowsheet.

УДК 339.54:633.1

Гуржій Н.М.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій та логістики,
Сверчкова А.С.,
Запорізький національний університет

СВІТОВИЙ РИНОК ЗЕРНОВИХ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Сьогодні на світовому ринку зерна склалася стійка спеціалізація: виробництво зерна концентрується в розвинених країнах, а багато країн, що розвиваються, не в змозі вирішити свої зернові проблеми, і вимушені йти на масштабний імпорт зерна. У результаті росте світова торгівля зерном.

Стан зернового ринку країни є важливим показником якості економічних реформ, що проводяться в країні, реалізації агропродовольчої політики. З урахуванням масштабів і повноти елементів економічних стосунків зерновий ринок може служити в якості своєрідної моделі розвитку для інших ринків сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ринку зернових культур присвячено значну кількість досліджень вчених-економістів та дослідників-практиків. Так, проблеми ефективності виробництва зернових розкриваються у працях Саблука П. Т., Шпичака О. М., Бойка В. І, Лобаса М. Г., Волинця В. Л. та інших. Проблема підвищення ефективності виробництва зерна в сільськогосподарських підприємствах в умовах формування ринку присвячені роботи К. Макконела, А. Сміта, О. В. Захарчука, М. В. Калінчика, В. Г. Федька та інших. Відзначаючи цінність результатів досліджень науковців, необхідно відмітити, що чимало питань стосовно напрямків удосконалення цього сектора економіки в сучасних умовах залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Завданням даної статті є аналіз світового виробництва та світової торгівлі зерновими: визначення місця України у світовому експорті зернових культурами, визначення світових лідерів з експорту пшениці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині на світовому ринку спостерігається наступна ситуація: скоротилися посіви в США і Канаді; зменшилися перехідні запаси в найбільших країнах-експортерах; на ринок вийшли нові країни-експортери, такі як Угорщина, Україна, Казахстан і Туреччина, які є конкурентами Росії на світовому ринку; спостерігається стабільний ріст цін [1].

Найбільш поширеними у світі є три зернові культури: пшениця, кукурудза і рис. До середини 90-х років минулого століття пшениця була, так би мовити, «царицею полів», але потім зросло виробництво кукурудзи. По-перше, через спроби задовольнити зростаючі потреби тваринництва, а по-друге, у зв'язку з початком промислового виробництва етанолу [2, с. 24].

За даними Міністерства сільського господарства США, в 2011 році світове виробництво кукурудзи побило історичний рекорд: у світі було зібрано 865 млн.т. Урожай пшениці склав 695 млн.т., рису – 465 млн.т. (табл. 1). Всього ж у 2011 році, за даними міністерства, було зібрано 2 млрд 295т. зернових – більше, ніж в рекордному 2009 року [3; 4].

Розглядаючи динаміку показників світового виробництва зернових в табл. 1, видно, що питому вагу в світовому виробництві зерна мають кормові, пшениця, кукурудза і рис. Частка виробництва кормових в загальному об'ємі за 2010-2012 рр. склала 33,8%, кукурудзи – 25,5%, пшениці – 20 %, рису – 13,8%, ячменю – 3,8%, сорго – 2,1%, вівса – 0,6%, жита – 0,4%.

Нині світовий ринок зерна контролюють п'ять основних експортерів: США, Канада, Австралія, Аргентина, країни ЄС. Сумарні експортні пропозиції зерна з боку основної «п'ятірки» експортерів складають понад 84% усього об'єму світової торгівлі [5].

США є найбільшим експортером зерна. Третина посівних площ Сполучених Штатів засівається спеціально для продажу за кордон. Серед зернових в США провідне місце займають кукурудза і пшениця, значна частина яких поступає на експорт [6].

Таблиця 1

Світове виробництво зернових за 2006-2012, млн. тонн

№ п/п	Найменування зернових	Рік					
		2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
1	Пшениця	595,7	612,0	682,8	685,6	651,05	694,3
2	Ячмінь	136,4	133,1	155,1	150,8	122,4	133,9
3	Жито	12,4	14,4	17,3	17,5	11,6	12,8
4	Кукурудза	712,4	794,7	799,4	819,3	829,0	865,0
5	Овес	23,0	25,4	25,6	23,3	19,6	23,2
6	Рис	420,8	434,4	449,8	442,7	450,1	463,7
7	Кормове зерно	986,1	1080,7	1111,3	1115,5	1099,9	1143,7
8	Сорго	57,5	65,9	64,8	59,2	67,0	59,7
	ВСЬОГО:	2944,3	3160,6	3306,1	3313,9	3250,65	3396,3

Джерело : [3; 4]

В середньому посівна площа по пшениці в Канаді складає 8,6-11,0 млн.га. В середньому валовий збір по пшениці становить від 16,2 до 28,6 млн.т., причому 9,4-19,4 млн.т. йде на експорт. На внутрішнє споживання витрачається 6,3-9,0 млн.т.

Найбільше значення серед зернових культур Австралії має також пшениця. На її частку доводиться понад половини усіх посівних площ. Врожайність пшениці 0,9-2,1т./га. Переважно це озима пшениця, яка дуже чутлива до посух. Посівна площа для ячменю в Австралії складає 3,5-4,6 млн.га. Експорт – 1,9-6,4 млн.т., залежно від світової кон'юнктури.

Аргентина традиційно є одним з провідних світових виробників і експортерів зерна і борошна, проте залежна від коливань на найбільшому ринку експорту в сусідній Бразилії. Посівна площа по пшениці складає від 4,2 до 6,8 млн.га. Врожайність – 2,1-2,9 т./га. Експорт – 4,3-11,8 млн.т.

Посівна площа для пшениці в країнах ЄС складає 24,3-26,8 млн.га. Врожайність – 4,5-5,7 т./га. Таким чином, в країнах ЄС виробляється 110,6-150,5 млн.т. пшениці. Експортується 9,8-20,1 млн.т., перехідні запаси складають 10,4-27,5 млн.т.

За період 2007-2011 рр. експорт пшениці збільшився з 116,4 млн.т (в 2007р.) до 132,9 млн.т (в 2011р.). Найвищий показник експорту був в 2008-2009рр., який різко зменшився в 2009-2010рр., що було викликано економічною кризою в світі. США та Канада зберігають свої лідерські позиції на світовому зерновому ринку, за останні п'ять років поступово збільшився експорт пшениці з Бразилії: з 0,8 млн.т. в 2007-2008 рр. до 2,5 млн.т. в 2010-2011 рр., а також збільшився експорт з Австралії у 2,5 рази (рис. 1).

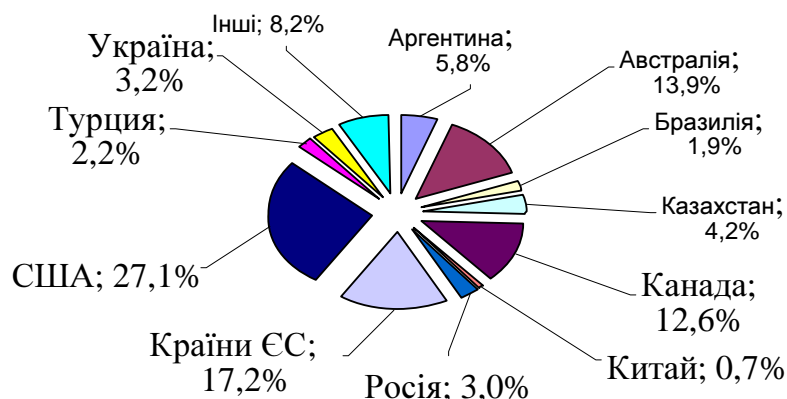

Рис. 1. Світові країни-експортери пшениці в 2010-11 рр.

Джерело : [4]

Сьогодні рис вирощують більш ніж в ста країнах світу. Проте зони інтенсивного рисосіяння концентруються в основному в країнах Східної, Південно-східної і Південної Азії. Особливо виділяються Китай і Індія. До великих виробників рису можна також віднести Таїланд (4,5%), В'єтнам (5,8%) (табл. 2) [3; 4].

Серед основних експортерів кукурудзи на світовому зерновому ринку можна виділити також США, Аргентину, Бразилію.

Таблиця 2

Світові країни-експортери рису в 2007-11р.р., млн.т

№ п/п	Країна-експортер	Рік			
		2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
1	В'єтнам	4,6	6,0	6,7	7,0
2	Індія	3,4	2,1	2,2	4,6
3	Пакистан	3,1	3,2	4,0	3,2
4	США	3,3	3,0	3,9	3,2
5	Таїланд	10,0	8,6	9,0	10,6
6	Інші	5,4	6,5	5,9	7,3
	ВСЬОГО:	29,7	29,3	31,8	36,0

Джерело : [3; 4]

США давно зберігають лідерство як виробник кукурудзи. Кукурудзу там вирощують практично всюди: посівна площа складає 28,6-35,0 млн.га. Врожайність коливається в межах від 9 до 10 т./га. У США виробляється 267,5-331,2 млн.т. кукурудзи, що складає половину усього світового збору кукурудзи. 44,5-61,9 млн.т. експортується, а велика частина йде на внутрішнє споживання, яке складає 230,7-261,7млн.т. Посівні площі по кукурудзі в Аргентині складають 2,4-3,3 млн.га. Врожайність – 5,5-8,0 т./га. Виробництво – 14,7-22,5 млн.т., з нього експорт – 9,0-15,3 млн.т. Споживання усередині країни – 4,1-7,5 млн.т. Перехідні запаси – 0,2-1,7 млн.т. (табл. 3).

Таблиця 3

Світові країни-експортери кукурудзи за 2007-11р.р., млн. т

№ п/п	Країна - експортер	Рік			
		2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
1	Аргентина	15,7	8,5	17,0	15,2
2	Бразилія	7,9	7,2	8,6	11,6
3	Індія	5,1	2,6	1,9	3,4
4	Канада	0,9	0,4	0,2	1,7
5	Парагвай	1,5	1,9	1,4	1,2
6	Росія	0,0	1,3	0,4	0,0
7	Країни ЄС	0,6	1,7	1,5	1,1
8	США	60,7	47,8	49,7	45,3
9	Сербія	0,1	1,5	1,3	2,0
10	Україна	2,1	5,5	5,1	5,0
11	Південна Африка	1,1	2,1	1,6	2,8
12	Інші	2,6	3,6	4,2	2,7
	ВСЬОГО:	98,3	84,0	93,0	91,9

Джерело : [3; 4]

Визначаючи місце України у світовій торгівлі зерновими культурами, варто зазначити, що значна частина зернових йде на експорт. Частка експорту зерновими в зовнішній торгівлі України значно перевищує імпорт (табл. 4). Частка імпорту зернових в 2011р. склала усього 0,3% в порівнянні з часткою в 5,3% експорту [7].

Таблиця 4

Зовнішня торгівля зерновими культурами та її значення у зовнішній торгівлі України, млн. дол. США

№ п/п	Показники	Рік				
		2007	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6	7
1	Усього експорт товарів України	49248,1	66954,4	39702,9	51430,5	68409,8
2	в т.ч. експорт зернових культур	763,7	3703,8	3556,2	2467,1	3617,2
3	Частка експорту зернових культур у загальному обсязі експорту України, %	1,6	5,5	9,0	4,8	5,3
4	Усього імпорт товарів України	60669,9	85535,4	45435,6	60740,0	82606,9
5	в т.ч. імпорт зернових культур	86,6	146,5	98,5	145,6	219,9

продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7
6	Частка імпорту зернових культур у загальному обсязі імпорту України, %	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3
7	Сальдо зовнішньої торгівлі товарами України	-11421,9	-18580,9	-5732,7	-9309,4	-14197,1
8	Сальдо зовнішньої торгівлі зерновими культурами	677,1	3557,3	3457,7	2321,5	3397,4

Джерело : [7]

Сільськогосподарське виробництво України формує 16-22% національного доходу країни. Посівні площі по зернових і зернобобових культурах в Україні в 2011 р. склали 15724 тис.га., виробництво зернових і зернобобових склало в 2011 р. 56747 тис.т., крім того має місце щорічне збільшення як посівних площ, так і виробництва зернових культур [8].

Висновки з проведеного дослідження. Кормове зерно, пшениця, кукурудза та рис посідають значну роль серед ринку зернових. За період 2007-2011 рр. світове виробництво зернових практично не зменшилось, а збільшилось на 15% (з 2944,3млн.т. в 2006 р. до 3396,3 млн.т. в 2011 р.).

Говорячи про перспективи розвитку українського зернового ринку, слід зазначити, що серед основних тенденцій на ринку слід виділити збільшення валового збору зерна за останніх 5 років в середньому на 30% в порівнянні з попереднім п'ятирічним періодом. Це говорить про наявність потенціалу розвитку галузі, який розкривається по мірі впровадження нових технологій і підвищення культури агровиробництва.

З урахуванням світових тенденцій, що склалися, у сфері агровиробництва до 2015 року за сприятливих агрокліматичних умов Україна зможе вирощувати близько 60 млн. тонн зерна. При цьому близько 32 млн. тонн урожаю може складати кукурудза, що значно підвищить експортний потенціал країни, який прогнозується до 2015 року на рівні 32 млн. тонн.

Бібліографічний список

1. Украина и мировой рынок зерна // Ports of Ukraine. – 2012. – № 01 (113). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portsukraine.com/node/2486>
2. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти / Андрійчук В. Г., Зубець М. В., Юрчишин В. В. – К. : Аграрна наука, 2005. – 140 с.
3. Grain: World Markets and Trade // United States of Department of Agriculture / Foreign Agricultural Service, FG-04-12, April 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/>
4. Grain: World Markets and Trade // United States of Department of Agriculture / Foreign Agricultural Service, FG-01-10, January 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/>
5. Офіційний портал Інформаційно-аналітичної агенції «АПК–Інформ» АПК online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apk-inform.com>
6. Титиевский В. Мировой рынок зерна: основные производители и потребители. Справка / В. Титиевский [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ria.ru/economy/20090519/171568829.html>
7. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
8. Ибрагимова Э. Э. Украина и мировой продовольственный кризис / Э. Э. Ибрагимова // Экономика и управление в условиях глобализации. – С. : Таврия, 2010. – № 3. – С. 243-245.

Анотація

У статті проаналізовано та охарактеризовано світовий ринок зернових культур за останні 6 років. Виявлено та деталізовано тенденції розвитку даного ринку в розрізі трьох найпоширеніших зернових культур: пшениці, кукурудзи, рису; основних світових експортерів: США, Канади, Австралії, Аргентини, країн ЄС; посівних площ та валового збору. Охарактеризовано тенденції зовнішньої торгівлі зерновими культурами та її значення у зовнішній торгівлі України, а також позицію України у світовій торгівлі зерновими культурами. Зазначено перспективи розвитку українського зернового ринку до 2015 року з урахуванням світових тенденцій, що склалися, у сфері аграрного виробництва.

Ключові слова: світовий ринок, зернові культури, посівні площі, виробництво, експорт зернових.

Аннотация

В статье проанализирован и охарактеризован мировой рынок зерновых культур за последние 6 лет. Обнаружены и детализованы тенденции развития данного рынка в разрезе трех самых распространенных зерновых культур: пшеницы, кукурузы, риса; основных мировых

експортерів: США, Канади, Австралії, Аргентини, стран ЄС; посевних площей і валового збору. Охарактеризовані тенденції зовнішньої торгівлі зерновими культурами і її значення в зовнішній торгівлі України, а також позицію України в світовій торгівлі зерновими культурами. Відзначено перспективи розвитку українського зернового ринку до 2015 року з урахуванням світових тенденцій, які склалися, в сфері аграрного виробництва.

Ключові слова: світовий ринок, зернові культури, посевні площі, виробництво, експорт зернових.

Annotation

In the article the world market of cereals is analysed and described for the last 6 years. Found out and gone into a detail progress of this market trends in the cut of three most widespread cereals: wheat, corn, rice; basic world exporters: The USA, Canada, Australia, Argentina, countries of ES; sowing areas and gross collection. The tendencies of foreign trade and its value cereals are described in foreign trade of Ukraine, and also position of Ukraine in the world trading in cereals. The prospects of the Ukrainian corn market development are marked to 2015 year taking into account world tendencies which was folded, in the field of agrarian production.

Key words: the world market, grain crops, sown area, manufacturing, grain export.

УДК 638.8

**Башинська І.О.,
к.е.н., асистент кафедри обліку, аналізу та аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

П'ЯТИЕТАПНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в економіці та наслідки економічної кризи призвели до того, що підприємству вже не вистачає можливостей існуючих технологій маркетингу. Актуальним стає питання використання на підприємстві інтегрованих маркетингових комунікацій (ІМК), які забезпечують гнучкість маркетингової політики, довгострокові орієнтири підприємства, багатократні продажі, формування лояльності споживачів, зміцнення партнерських стосунків тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток маркетингових комунікацій відбувався і відбувається не від теоретичних висновків до практичного їх впровадження, а саме на базі аналізу емпіричних знань, експериментальної інформації й екстраполяції отриманих результатів у різні сфери господарської діяльності. Вивченню маркетингових комунікацій було присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних авторів, серед яких – Верещакіна А. В. [1], Зозульов А. В. [2], Котлер Ф. [3], Павленко А. В. [4], Попов А. [5; 6], Романов А. А. [7], Россітер Дж., Персі Л. [8]. Разом з тим, слід зауважити, що досі залишаються дискусійними питання підходів до формування ІМК для українських підприємств.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження: запропонувати механізм формування ІМК для промислових підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому ключ до правильного вирішення проблеми формування ефективного комплексу маркетингових комунікацій лежить в системному, комплексному сприйнятті ринкової діяльності підприємства. Для досягнення різних цілей потрібне використання різних інструментів маркетингових комунікацій, причому вибір інструментарію має бути здійснений з урахуванням специфіки ринку В2В (на якому функціонують промислові підприємства), специфіки цільової аудиторії (організаційний покупець), стадії життєвого циклу товару і дій конкурентів.

Методика формування маркетингових комунікацій має на увазі проходження послідовності етапів. Ґрунтуючись на власних дослідженнях та джерелах [2; 4; 5; 9], пропонуємо *п'ятиетапний підхід до формування інтегрованих маркетингових комунікацій (ІМК)* (рис. 1):

1. Аналіз ринку, визначення цілей і бюджету.
2. Постановка завдань PR-агентству або маркетинговому відділу підприємства.
3. Формування ІМК.
4. Відправлення повідомлення.